Kennisplatform
inclusief samenleven

Matthijs Uyterlinde

Samen werken aan sociale cohesie

Netwerkbijeenkomst Probiblio Noord-Holland

1 oktober 2026

De bibliotheek als *Third place*

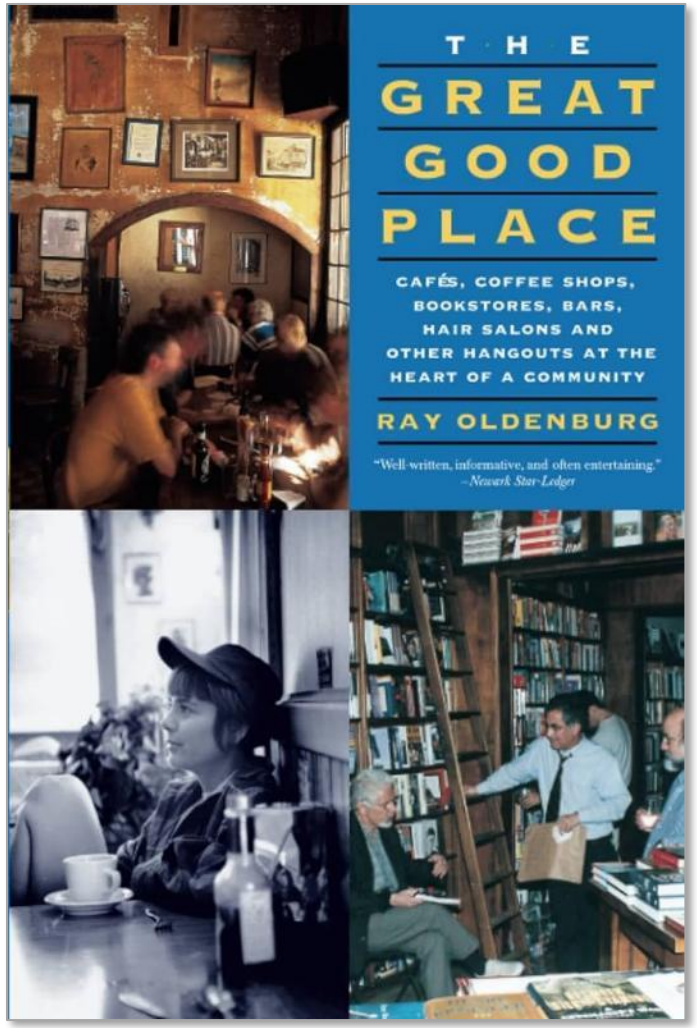

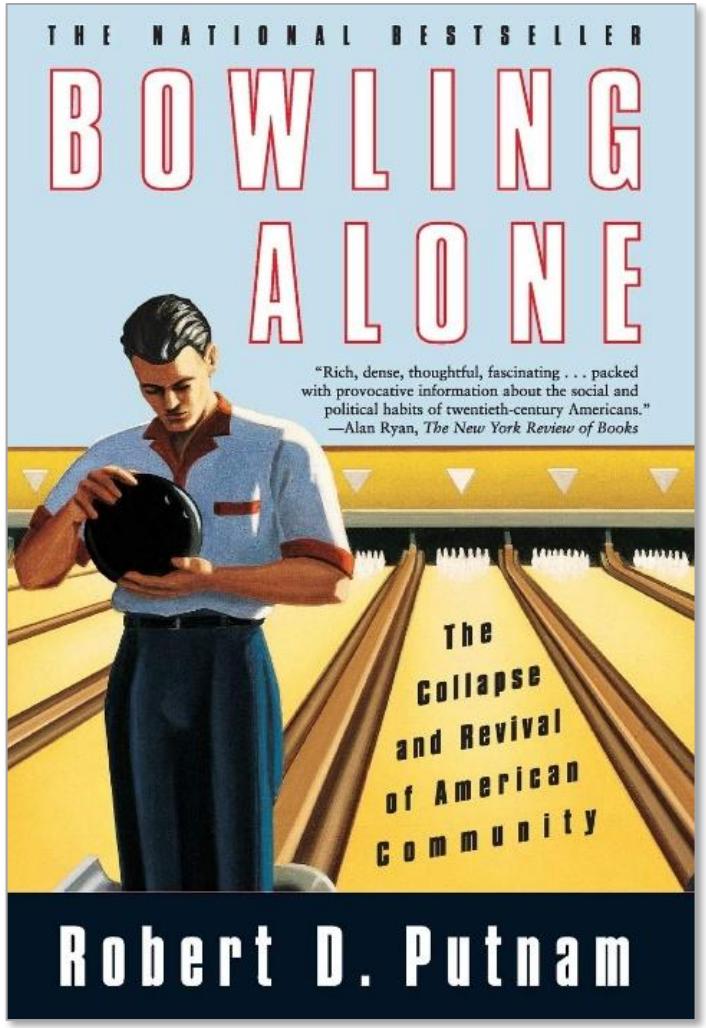

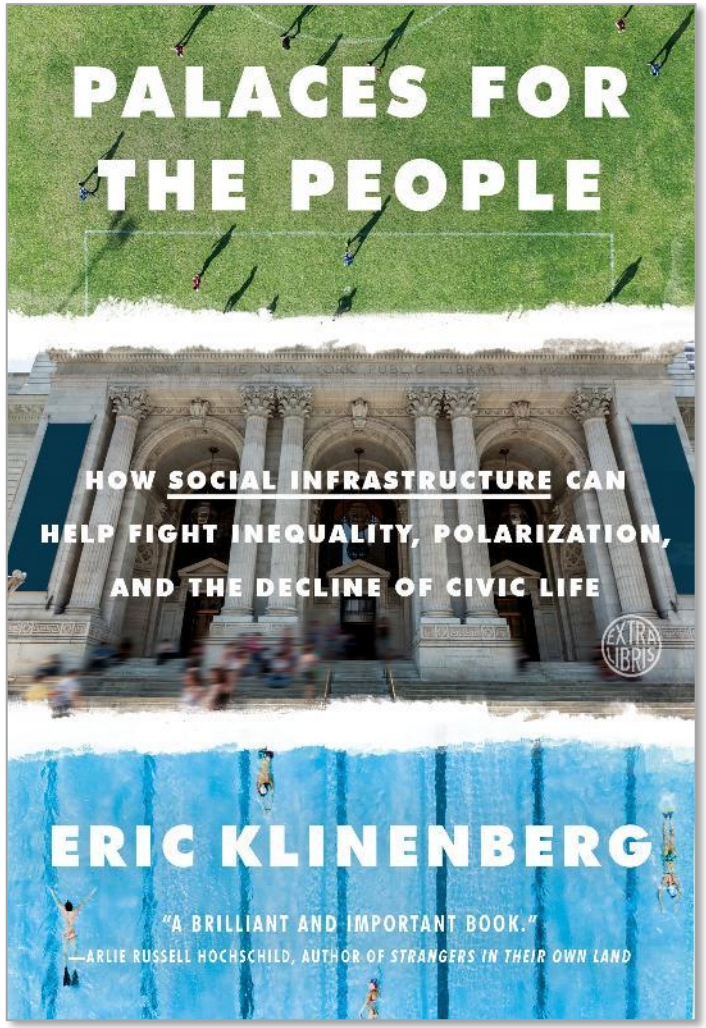

Nederland wordt drukker, diverser en dubbelgrijs



Figuur 2.2 Immigratie naar herkomstgroep (excl. Nederlandse achtergrond), 1996-2018, x 1000

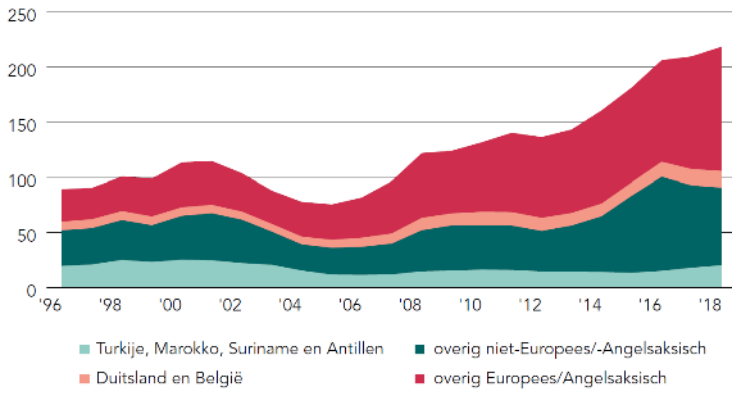

© WRR 2020 | Bron: CBS

1. Nederland vergrijst
2. De verscheidenheid naar herkomst groeit
3. Migratie gaat gepaard met vlottendheid (kortere verblijfsduur)
4. Superdiversiteit in de Randstad, grotere steden en grensregio's
5. Diversiteit kan het samenleven in buurten ingewikkeld maken

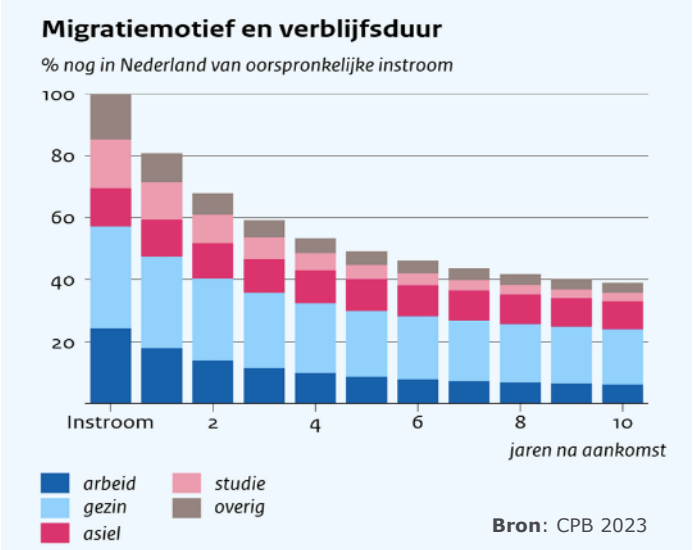

Figuur 3.3 De relatie tussen verscheidenheid naar herkomst en de mate van je thuis voelen

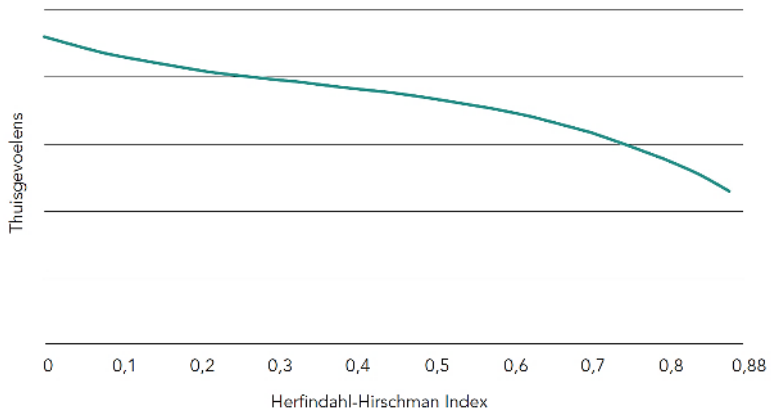

© WRR 2018

Wat is sociale cohesie?

- De interne bindingskracht van een sociaal systeem
- Groepsbinding ontstaat door gedeelde sociale kenmerken – *'Ons soort mensen'*
- Binding (insluiting) gaat altijd gepaard met scheiding (uitsluiting)
- Dreiging van versplintering en terugtrekgedrag als de diversiteit in een sociaal systeem toeneemt



Drie typen sociale bindingen

Losse bindingen

Zwakke bindingen

Hechte bindingen

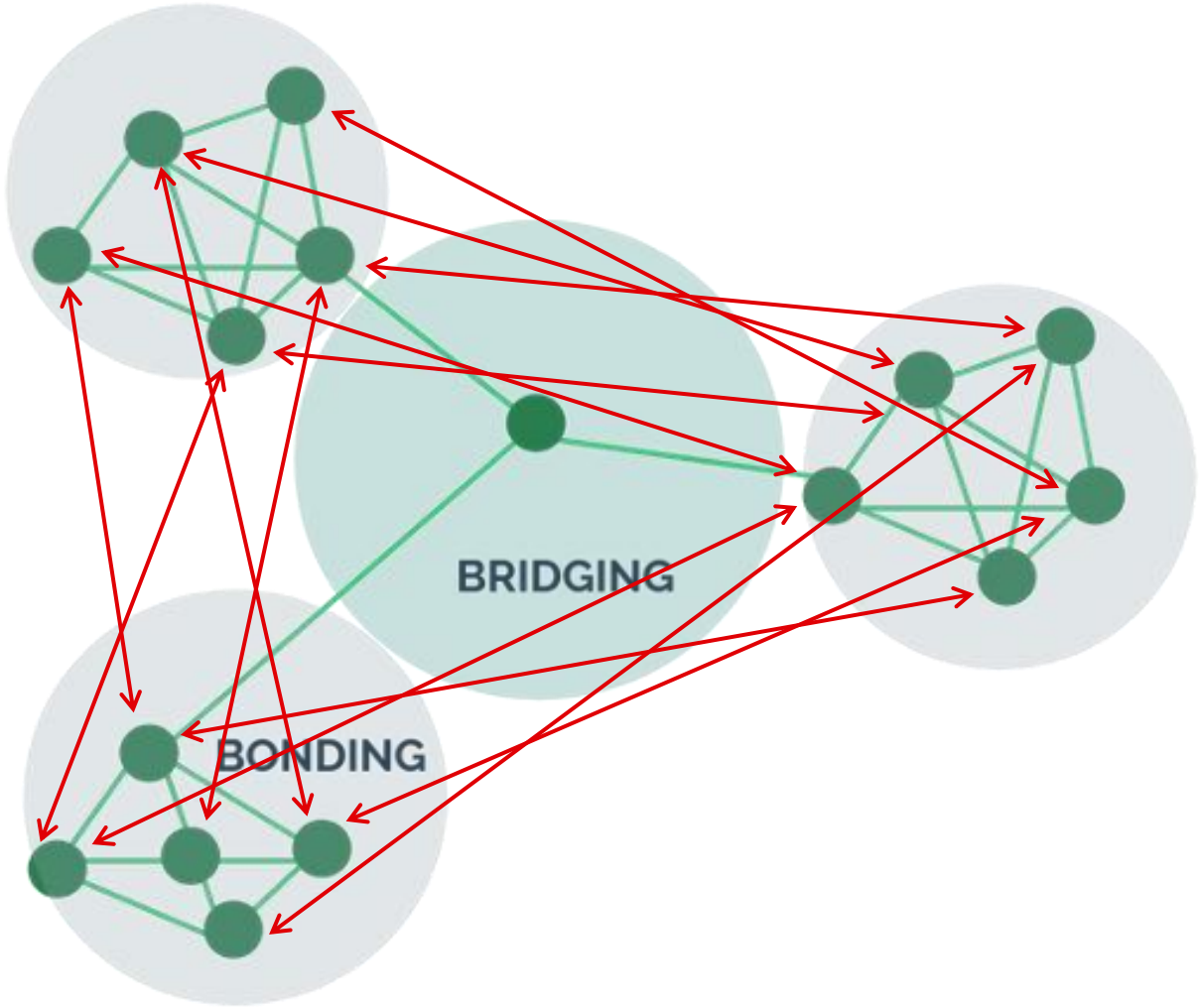

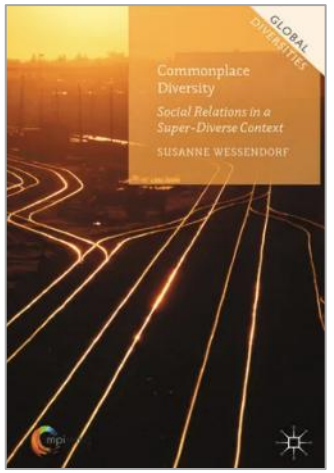

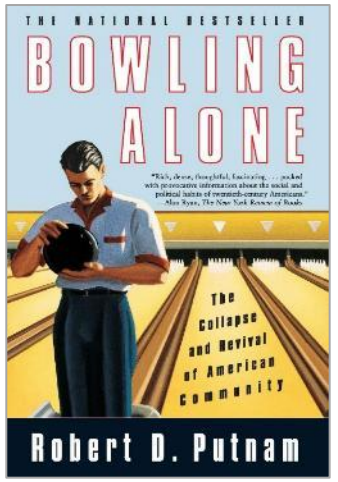

Wat is publieke familiariteit?

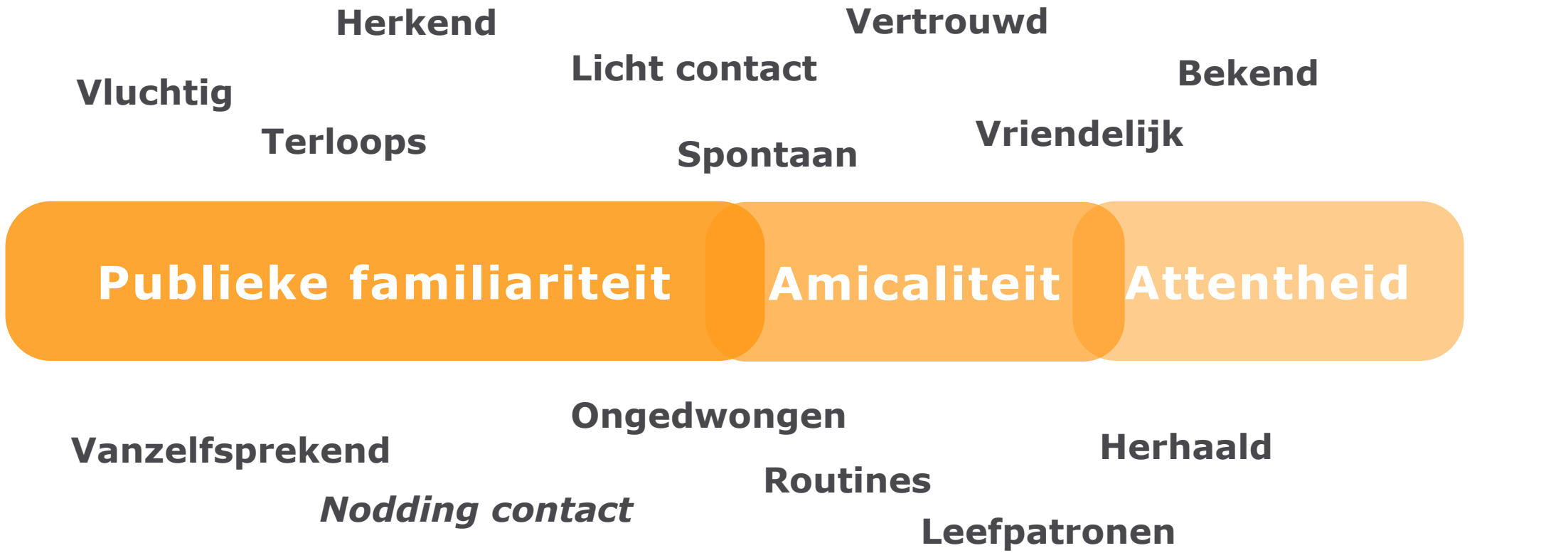

KIS-onderzoek Samenleven in (super)diversiteit







Vanzelfsprekende ontmoetingsplekken in vijf steden



Verhalenhuis, Tilburg


Cromvlietpark, Den Haag



Krachtstation, Utrecht


De Nieuwe Bibliotheek, Almere


Markten, Rotterdam



Conclusies

- Vanzelfsprekende ontmoetingsplekken zijn cruciaal om vertrouwdheid en thuisgevoel te bevorderen
- *Herkend* maakt bemind, maar niet vanzelf
- Normalisering van diversiteit: geworteld gevoel van vertrouwdheid en *sense of belonging*
- Sturen op ontmoeting en sociale kwaliteit vereist samenwerking tussen fysiek en sociaal domein

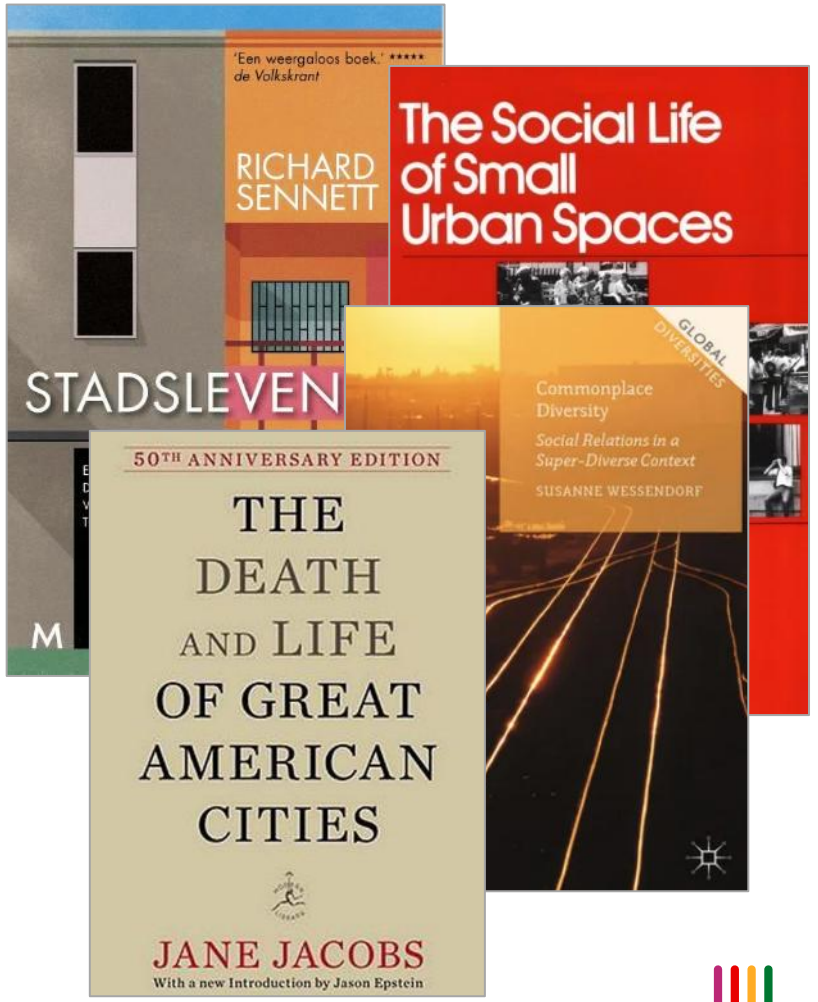

Werkzame elementen

- **Multifunctionaliteit**: breng functies en activiteiten voor uiteenlopende groepen samen
- **Uitnodigend**: zorg dat ontmoetingsplekken uitnodigen tot verblijf en aansluiten bij de behoeften van gebruikers
- **Levendig**: programmeer activiteiten voor een breed publiek en verbind de doorstroom- en de verblijfsfunctie
- Bied ruimte voor **anonimiteit en intimiteit**: een passende balans tussen afstand en nabijheid
- **Sociale regie** door professionals en vrijwilligers





Groninger Forum











Stadskantoor & bibliotheek Nieuwegein







Wat, wie en wie? Praktische aanbevelingen

Beleid *(Ruimte maken)*	**Ontwerp *(Plekken maken)***	**Professionals *(Sociale regie)***
• Creëer **ruimte voor ontmoeting**, zowel bij nieuwbouw en herontwikkeling • Realiseer ontmoetings-vriendelijke **openbare ruimten** • Breng **verschillende functies samen** in een gebouw • Realiseer gemeentelijke **baliefuncties** in wijkcentra • Neem **sociaal en fysiek beheer** serieus (menskracht) • Bied (regel)ruimte voor **experimenten**	• Maak ontmoetingsplekken **uitnodigend** en **laagdrempelig** • Zorg voor **licht en overzichtelijkheid** • Schep **ruimte voor anonimiteit en intimiteit** • **Betrek toekomstige gebruikers** bij het ontwerp • Zorg voor **verplaatsbaar (zit)meubilair** • Maak **flexibel aanpasbare ruimten**	• Zorg voor **diversiteit in programmering** • Wees **gastvrij, toegankelijk en benaderbaar** • Schep ruimte voor **inzet en initiatieven uit de wijk** • **Monitor** hoe de ruimte wordt gebruikt en **pas zo nodig de inrichting aan** • Zorg voor **betaalbare koffie, gratis wifi** en **ruime openingstijden** • Houd ontmoetingsplekkken **schoon, netjes en aantrekkelijk**

Meer informatie?

Matthijs Uyterlinde

muyterlinde@verwey-jonker.nl

www.verwey-jonker.nl

www.kis.nl







